Ó†ÿ¦ D‡Áÿ ¨{'ÿÉ Svÿœÿ : FLÿ ¯ÿÜÿèÿæ ¯ÿ{àÿæLÿœÿ

ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହୁରିଆ

୧୯୩୬ ମସିହା । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଇତିହାସରେ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ବର୍ଷର ଅପ୍ରେଲ ଏକ ତାରିଖ ବିଖଣ୍ଡିତ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ ଓଡ଼ିଶା ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଏକତ୍ରୀକରଣ ହୋଇ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଭାବେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲା । ଏହାର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଥିଲା ବହୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏକନିଷ୍ଠ ଉଦ୍ୟମ ଓ ତ୍ୟାଗ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଏହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କୁ ବହୁ ସଂଘର୍ଷ ଓ ଉତ୍ଥାନ ପତନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ବହୁ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି, ନେତା ଓ ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ବିଡ଼ମ୍ବନା ମଧ୍ୟରେ ଗତି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଏଥିପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କୁ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ।

୧୮୦୩ ମସିହାରେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୈତିକ ମାନଚିତ୍ର ଆହୁରି ସଂକୁଚିତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ ଛିନ୍ନବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ବଙ୍ଗ, ବିହାର, ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଓ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଶାସନର ଅଙ୍ଗୀଭୂତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଓନିଶା ଡିଭିଜନ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ତିନୋଟି ଜିଲ୍ଲା– କଟକ, ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ପୁରୀ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା । ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ମାନ୍ଦ୍ରାଜ, ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଓ ଓଡ଼ିଶା ଡିଭିଜନ ବଙ୍ଗ ସରକାର ଅଧୀନରେ ରହିଥିବାରୁ ସେସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉଚ୍ଛେଦ ପାଇଁ କ୍ରମାଗତ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଚାଲିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅନ୍ୟଭାଷା ଜୋର୍ ଜବରଦସ୍ତ ଲଦି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଉପରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆକ୍ରମଣ ଚାଲିଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା ଡିଭିଜନରେ ବଙ୍ଗଳା, ଗଞ୍ଜାମରେ ତେଲେଗୁ ଓ ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉଠାଇ ହିନ୍ଦୀ ଭାଷା ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ପ୍ରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ ଚାପ ପଡ଼ିଥିଲା । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ତୃତୀୟ ଦଶକରେ ଓଡ଼ିଶା ଡିଭିଜନର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ଓଡ଼ିଆ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାକୁ ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ କରାଗଲା । ଓଡ଼ିଆ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାଷା ନୁହେଁ, ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ଲିପି ବୋଲି ଅପପ୍ରଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଲୋପ କରିବା ପାଇଁ ବଙ୍ଗୀୟମାନେ ଯେଉଁ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଚଳାଇଥିଲେ, କେତେକ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁଗାମୀ ଅଫିସର ଓ ଜାତିପ୍ରାଣ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ତାହା ପ୍ରତିହତ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ଦେଙ୍କ ଭୂମିକା ଥିଲା ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯିଏକି ବଙ୍ଗୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାକୁ ମନୋନୀତ ହୋଇ ୧୮୮୩ରୁ ୧୮୮୬ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନିବର୍ଷ କାଳ କାର୍ଯ୍ୟକରି ନିଜ କର୍ମକୁଶଳତା, ଦକ୍ଷତା ଓ ବିଚକ୍ଷଣତାର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ । ୧୮୭୩ ମସିହାରେ 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' ନାମରେ ଏକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ । ୧୯୦୨ ମସିହାରେ ତତ୍କାଳୀନ ବଡ଼ଲାଟ ଲର୍ଡ଼ କର୍ଜନଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ଏକ ଛପା ଦାବିପତ୍ର ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା କହିଲେ କେଉଁ କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବୁଝାଉଛି, ତା'ର ଏକ ତାଲିକା ଦାବିପତ୍ର ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ କରିଥିଲେ । ଇଂରେଜ ସରକାର ନିକଟରେ ଏହା ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏକତ୍ରୀକରଣ ଉପରେ ପ୍ରଥମ ବେସରକାରୀ ଦାବିପତ୍ର । ଏହି ସ୍ମାରକପତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶାର ଗୌରବାବହ ଐତିହ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ଭାଷା, ସୀମାରେଖା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସୂଚାରୁରୂପେ ସୂଚିତ ହୋଇ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏକ ଶାସନାଧୀନ କରିବା ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରାଯାଇଥିଲା ।

୧୯୦୧ରେ ଜାତିପ୍ରାଣ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ବଙ୍ଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାର ସଭ୍ୟ ଥାଇ ସିମିଲାଠାରେ ତତ୍କାଳୀନ ବଡ଼ଲାଟ୍ କର୍ଜନଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବା ଅବସରରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲେ ଯେ ସମ୍ମିଳିତ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ପାଇଁ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରାନଗଲେ, ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ଏକତ୍ରୀକରଣ ପାଇଁ ମଧୁବାବୁଙ୍କ

ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ଗଠିତ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ୧୮୬୬ ମସିହାର ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଘଟଣା ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପରୋକ୍ଷରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରିବା ଦିଗରେ କିଛି ପରିମାଣରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ଦଶଲକ୍ଷ ଲୋକ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟରେ ଅବସ୍ଥା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଇଂରେଜ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ସେହି ମହତ୍ କାର୍ଯ୍ୟର ସଫଳ ରୂପାୟନ ପାଇଁ କେତେକ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୌରୀଶଙ୍କର ରାୟ ଅନ୍ୟତମ । ତାଙ୍କ ସହିତ ହାତ ମିଳାଇଥିଲେ ବାଲେଶ୍ୱରର ରାଜା ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ଦେ ଓ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଗୌରୀଶଙ୍କର ରାୟଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ୧୮୯୭ ମସିହାରେ କଟକରେ 'ଉତ୍କଳସଭା' ନାମରେ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ସଂଗେସଂଗେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ଏକ ନୂତନ ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରିବା ମୂଳରେ ଥିଲା ମଧୁସୂଦନ ଦାସଙ୍କ ଅନନ୍ୟ ଅବଦାନ । ଗୌରୀଶଙ୍କର ରାୟ ଉକ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନର ୩୩ ବର୍ଷ କାଳ କାର୍ଯ୍ୟକରି ଅବ୍ୟାହତି ନେବାପରେ ମଧ୍ୟ କଟକରେ କେତେକ ଗଠନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ୧୮୬୬ ମସିହାରେ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' ନାମ ଦେଇ ଏକ ସାପ୍ତାହିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରି ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କର ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ଅସନ୍ତୋଷକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସକ୍ରିୟ କରାଇପାରିଥିଲେ । ୧୮୭୫ରେ ବାଲେଶ୍ୱରର ରାଜା ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ ଦାସ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ଏକତ୍ରୀକରଣ ପାଇଁ ତତ୍କାଳୀନ ଲେଫଟ୍‌ନାଣ୍ଟ ଗଭର୍ଣ୍ଣରଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି, ୧୮୬୬ରେ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ଭୟାଭୟତା ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଅଫ୍ ଷ୍ଟେଟ୍ ସାର୍ ଷ୍ଟାଫୋର୍ଡ଼ ନର୍ଥ କୋଟ୍ । ଏହି ଅବସରରେ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଓ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର ଗଠନର ଆବଶ୍ୟକତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେ ପ୍ରଶାସନିକ ସ୍ତରରେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ୧୮୮୮ରେ ବଙ୍ଗଳାର ଲେଫଟ୍‌ନାଣ୍ଟ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ସାର ଷ୍ଟୁଆର୍ଟ କଲଭିନ ଓଡ଼ିଶା ପରିଭ୍ରମଣରେ ଆସିଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଉତ୍କଳ ସଭା ତରଫରୁ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

୧୯୦୧ରେ ଖଲିକୋଟର ରାଜା ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ ଦେବଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କ୍ରମେ ରମ୍ଭା ରାଜପ୍ରାସାଦରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ସଂପର୍କରେ ଏକ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ୧୯୦୨ରେ ମାନ୍ଦ୍ରାଜଠାରେ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଅଧିବେଶନରେ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଓ ଗୌରୀ ଶଙ୍କର ରାୟ ଯୋଗଦେଇ ଓଡ଼ିଶା ଡିଭିଜନ ସହ ଗଞ୍ଜାମ ମିଶ୍ରଣର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇନଥିଲା । ପରନ୍ତୁ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ଦେଙ୍କ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଲର୍ଡ଼ କର୍ଜନଙ୍କ ମନରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତ କରିଥିଲା । ଇତ୍ୟବସରରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ରିସେଲ ସର୍କୁଲାର ଅନୁଯାୟୀ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ଏକତ୍ରୀକରଣ ଲାଗି ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗୃହୀତ ହେଲା । ଫଳରେ ୧୯୦୫ ଜୁଲାଇ ୧୯ ତାରିଖରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ସମ୍ବଲପୁର ଓଡ଼ିଶା ଡିଭିଜନ ସହ ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରେସିଡେନ୍‌ସିରେ ସାମିଲ ହେଲା । ମାତ୍ର ଗଞ୍ଜାମ ଓ ବିଶାଖାପାଟଣା ପୂର୍ବଭଳି ଓଡ଼ିଶାରୁ ପୃଥକ୍ ହୋଇ ରହିଲା ।

ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ଜନ୍ମଲାଭ କଲା ୧୯୦୩ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ । ଏହାର ପ୍ରଥମ ଅଧିବେଶନ କଟକରେ ଡିସେମ୍ବର ୩୦ ତାରିଖ ଓ ୩୧ ତାରିଖ ଇଦ୍‌ଗା ମଇଦାନଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଥିଲା ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ଦାବି । ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ମଧୁସୂଦନ, କବିବର ରାଧାନାଥ ରାୟ, ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ର, ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଓ ଅମିତା ଜେନା ପ୍ରମୁଖ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଗୌରବ ଗାରିମାମୟ ଗାଥାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ନିଦର୍ଶନ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ । ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ସ୍ଥାପିତ ଏହି ଐତିହାସିକ ସଂଗଠନ ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ଜୀବନର ଏକ ନବ ଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିଥିଲା । ଐତିହ୍ୟ ବିମଣ୍ଡିତ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଉତ୍କଳଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ସୁଦୂର ଅତୀତର ସୌରଭ ଓ ଗୌରବକୁ ମନେ ପକାଇ ଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ହୀନମନ୍ୟତା ଓ ଅବହେଳାର ଶିକାରରେ କିଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟମୂଢ଼ ଓ ସ୍ଥାଣୁ ପାଲଟି ଯାଇଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେବା ପାଇଁ ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ଜାତି ପ୍ରତି ପ୍ରୀତି, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ସମ୍ମାନ ଓ ଭକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମଧୁବାବୁ ଜାତୀୟତାବୋଧକ ସଂଗୀତ ରଚନା କରି ଉତ୍କଳ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ଖେଳାଇ ଦେଇ ଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ସଂଗଠିତ କରି ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ମାଧ୍ୟମରେ ବୃହତ୍ତର ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ନିମନ୍ତେ ମଧୁବାବୁ ପ୍ରୟାସ କରିଥିଲେ । ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇଯାଇଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଜାତୀୟତା, ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ଶକ୍ତିକୁ ପୁନର୍ବାର ଝଙ୍କୃତ କରିବା ପାଇଁ ସେ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଥିଲେ –

'ଉଠରେ ଉଠରେ ଉତ୍କଳ ସନ୍ତାନ
ଉଠିବୁ ତୁ କେତେ ଦିନେ ?
ପୁରୁବ ଗୌରବ ପୁରୁବ ସାହସ
ପଡ଼ିବକି ତୋର ମନେ ?'

ଉତ୍କଳଗୌରବ ମଧୁବାବୁଙ୍କ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଜାତୀୟ ଭାବନା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଉନ୍ମାଦନା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ମଧୁବାବୁ ଛିନ୍ନମସ୍ତା ଉତ୍କଳ ଜନନୀର ନୟନରୁ ଅଶ୍ରୁ ପୋଛି ଦେବାପାଇଁ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରିଥିଲେ । ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି, ୧୯୦୫ ମସିହାରେ ଭାରତ ସରକାର ଏକ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି କରି ଦୁଇଟି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମତଃ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର କେତେକ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବଙ୍ଗ ପ୍ରେସିଡ଼େନ୍ସି ଅଧୀନକୁ, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାକୁ ଓଡ଼ିଶା ଡିଭିଜନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ହେଉଛି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରଥମ ମିଶ୍ରଣ । ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ନେତା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଆଲୋଚନାର ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଅଧିକ ବେଗଗାମୀ କରାଇବା ପାଇଁ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ, ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ, ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ଦାସ, କୃପାସିନ୍ଧୁ ହୋତା, ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନେତୃବୃନ୍ଦ ଆଲୋଚନାକୁ ସଫଳ ରୂପାୟନ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିଥିଲେ ।

୧୯୧୨ରେ ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ହେଲା । ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ଡିଭିଜନ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଅନୁଗୁଳ, ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ, ପୁରୀ ଓ ସମ୍ବଲପୁର । ୧୯୧୭ ମସିହାରେ ବଡ଼ଲାଟ ଚେମସଫୋର୍ଡ଼ ଓ ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଟେଗୁ କଲିକତା ଗସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ପକ୍ଷରୁ ମଧୁବାବୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ଶାସନାଧୀନ ରଖିବା ପାଇଁ ପତ୍ର ଦେଇଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଉତ୍କଳର ସଦସ୍ୟଭାବେ ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବ, ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ମଣ୍ଟେଗୁଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲେ । ୧୯୧୭ରେ ମଣ୍ଟେଗୁ-ଚେମସ୍‌ଫୋର୍ଡ଼ କମିଟି ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ସପକ୍ଷରେ ମତପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ମଣ୍ଟେଗୁ-ଚେମସ୍‌ଫୋର୍ଡ଼ ରିପୋର୍ଟକୁ ଭିତ୍ତିକରି ୧୯୧୯ରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଆକ୍ଟ ଗୃହୀତ ହେଲା । ୧୯୨୨ ମସିହାରେ ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୨୪ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୨ ତାରିଖରେ ଫିଲିପ୍ ଡଫ୍ କମିଟି ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିଠାରେ ପହଞ୍ଚି ଗଞ୍ଜାମ ଓ ଜୟପୁରର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲି ଜନମତ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ । ୧୯୨୭ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ଶାସନ ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ସାଇମନ୍ କମିଶନ୍ ନିଯୁକ୍ତ କଲେ । ସମଗ୍ର ଦେଶ ସେତେବେଳେ ସାଇମନ୍ କମିଶନଙ୍କୁ ବାସନ୍ଦ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କମିଶନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇ ଉତ୍କଳଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ଭଞ୍ଜଦେଓ, ବ୍ରଜ ସୁନ୍ଦର ଦାସ, ଦେବାନ ବାହାଦୁର ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତି, ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ପ୍ରମୁଖ ଓଡ଼ିଶାର ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶା କଥା ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ମେଜର ଅଟଲିଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ ସବ୍‌କମିଟି ଗଠନ ହେଲା । ଉକ୍ତ କମିଟି ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ମତପୋଷଣ କରିଥିଲେ ।

୧୯୩୦ ମସିହାରେ ଲଣ୍ଡନଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପ୍ରଥମ ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକରେ ଓଡ଼ିଶାର ଦାବି ବିଚାର ବିମର୍ଷ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ପାଇ ନଥିଲା । ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା କାଉନ୍‌ସିଲ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବ ୧୯୩୧ ଫେବୃଆରୀ ମାସରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ତତ୍କାଳୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରାମସେମେକ ଡୋନାଲଡ଼ଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଆୟୋଜିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ସେ କହିଥିଲେ – 'ଆମେ ଚାହୁଁ ଭାଷା ଓ ଜାତି ସୂତ୍ରରେ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ । ଏକକୋଟି ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ଅନୁମତି ନଦେଇ ଆପଣମାନେ ଭାରତରେ ନୂତନ ସଂସ୍କାର ଆଣିପାରିବେ ନାହିଁ । ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ବିଲାତ ସରକାର 'ଓଡ଼େନେଲ କମିଟି' ବସାଇଲେ ଏବଂ ୧୯୩୨ରେ ଓଡେନେଲ କମିଟି ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । 'ଫିଲିପ୍ ଡଫ୍ କମିଟି'ର ଅନୁମୋଦନକ୍ରମେ ୧୯୩୩ ମସିହାରେ ଏହି ବିଷୟ ଶ୍ୱେତପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଏହି ଶ୍ୱେତପତ୍ର ନୈରାଶ୍ୟଜନକ ଥିଲା । କାରଣ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଓ ଜୟପୁର ଜମିଦାରୀ ଏଥିରୁ ବାଦ ପଡ଼ିଥିଲା । କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ନିବେଦନକ୍ରମେ ଏକଥା ଉପସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ ଗଜପତି ବିଲାତଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହି କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଲିନ୍‌ଲିଥିଗୋଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲେ । ପରେ ନିଜର ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି ଓ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଭାରତର ବଡ଼ଲାଟ ଉଇଲିଂଡ଼ନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରି ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଓ ଜୟପୁରକୁ ମିଶାଇବା ପାଇଁ ରାଜି କରାଇପାରିଥିଲେ । ୧୯୩୫ରେ ଇଂରେଜ ସରକାର ଭାରତ

ଶାସନ ଆଇନ ନାମକ ଏକ ନୂତନ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କଲେ । ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି, ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଜଏଣ୍ଟ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟାରୀ କମିଟି’ ପୁନର୍ବିଚାର କରି ପ୍ରସ୍ତାବିତ ସୀମାରେଖାକୁ କେତେକାଂଶରେ ସୁଧାରିଥିଲେ । ୧୯୩୫ ଶାସନ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରଙ୍କୁ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା ଲାଗି ସୁଯୋଗ ଦିଆଗଲା । ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଦିଗରେ ଏହି ଆଇନ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଏହାପରେ ନୂତନ ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ବିଲ୍ ଇଂଲଣ୍ଡ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ କରାଗଲା । ୧୯୩୬ ମାର୍ଚ୍ଚ ୩ ତାରିଖରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ରାଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାହା ଅନୁମୋଦିତ ହେଲା । ଫଳରେ ସେହିବର୍ଷ ଏପ୍ରିଲ ୧ ତାରିଖରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶର ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିଲା । ୧୯୩୬ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ପହିଲା ଦିନ ୬ ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲାକୁ ନେଇ ଗଠିତ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ରୂପେ ମାନ୍ୟତା ଲାଭ କଲା । ମାତ୍ର ମେଦିନିପୁର, ସିଂହଭୂମି, ନୂଆଗଡ଼, ଫୁଲଝର, ସୋନାପେଣ୍ଟ, ଇଚ୍ଛାପୁରମ୍, ମଞ୍ଜୁଷା, ଜଳନ୍ତର – ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶରେ ରହିଗଲା । ୧୯୫୭ ଡିସେମ୍ବର ୧୪ ତାରିଖରେ ୨୫ଟି ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ୧୯୪୯ ଜାନୁଆରୀ ୧ ତାରିଖରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ସହିତ ମିଶ୍ରଣ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ୧୯୪୮ ଜାନୁଆରୀ ପହିଲାରେ ଷଢ଼େଇକଳା ଓ ଖରସୁଆଁ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳ ଓଡ଼ିଶାରେ ସାମିଲ ହୋଇଥିଲା ମାତ୍ର ପରେ ସେହି ଦ୍ୱୟ ପୁନର୍ବାର ଓଡ଼ିଶାରୁ ପୃଥକ୍ ହେଲା । ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସରେ ତାହା ଥିଲା ଦୁଃଖଦ ଅଧ୍ୟାୟ ।

ସଂପ୍ରତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଦୀର୍ଘ ୭୫ ବର୍ଷର ଯାତ୍ରା ପରେ ପୃଥିବୀର କୋଣ ଅନୁକୋଣରେ ଆଙ୍କି ପାରିଛି ପ୍ରଗତିର ବହୁ ସବୁଜ ଫସଲ । ଉତ୍କଳ ଗୌରବର କାହାଣୀ ଡଙ୍କେଇ ଯାଇଛି ବିଶ୍ୱର ପ୍ରତିଟି ସ୍ପନ୍ଦନରେ । କଳା, ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ, ମନ୍ଦିର, ସ୍ଥାପତ୍ୟ, ଅପରୂପ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ନଦନଦୀ, ଶିଳ୍ପ, ଖଣି, ସର୍ବୋପରି ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ଆଜି ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ଏକ ମହନୀୟ ପ୍ରଦେଶ ଭାବେ ବିବେଚିତ । ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଣିବାରେ ମହାମନୀଷୀମାନଙ୍କର ଅଦ୍ୟମ ଚେଷ୍ଟା ଓ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବେ ଲୁକ୍କାୟିତ ରହିଛି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନର ଆଦ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିବା ରାଜା ବୈକୁଣ୍ଠନାଥଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରାଧାନାଥ, ଫକୀରମୋହନ, ମଧୁସୂଦନ, ଗୌରୀଶଙ୍କର, ଗଙ୍ଗାଧର, ଗୋପବନ୍ଧୁ, ବିଶ୍ୱନାଥ, ନୀଳମଣି ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ, ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜ, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ, ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ଭଞ୍ଜଦେଓ ଏବଂ ଏମିତି ଅନେକଙ୍କ ସମ୍ମିଳିତ ସ୍ୱପ୍ନ, ସାଧନା, ସଂଗ୍ରାମ, ତ୍ୟାଗ ଓ ସମର୍ପଣର ପୁଣ୍ୟରୁ ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ଏହି ଐତିହାସିକ ଜାତୀୟ ସିଦ୍ଧି । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ଦିବସ ପାଳନ ଅବସରରେ ସେହି ପ୍ରାତଃ ସ୍ମରଣୀୟ ମହାନ୍ ଆତ୍ମାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧ୍ୟାପକ
ଚାନ୍ଦବାଲି କଲେଜ
ଜି: ଭଦ୍ରକ– ୭୫୬୧୩୩

କଟକର ଏସ୍.ସି.ବି ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜଠାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନବୀନ ପଟ୍ଟନାୟକ ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ ସର୍ଜିକାଲର ଆଇ.ସି.ୟୁ.କୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି । ନିକଟରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି । ୨୭.୦୨.୧୧